„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 5 новч. од сваке врсте ованих ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Бирлија у лебарској улици.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 139. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 15. СЕПТЕМБРА 1891. ГОДИНА XXVI

ГЛАВНИ УРЕДНИК: СТЕВАН ЈОВИЋ. | ВЛАСНИК: СЛАВКО СВЕТ. МИЛЕТИЋ. | ОДГОВОРНИ УРЕДНИК: АНДРИЈА ПЛАВШИЋ.

НЕМА НИШТА — БЕЗ ОРГАНИЗАЦИЈЕ.

(ГЛАС ИЗ ТРОЈЕДНИЦЕ.)

На овом месту покренуо је мисао о организацији наше радикалне странке, наш пријатељ др. Ј. Р. В. и необоривим доказима и фактима указао је на потребу, да је нужна организација странке. Уредништво „Заставе“ прихватило је ту замисао и приметило, да се на том ради, и да ће се кад ствар сазре повести о њој расправа. Кад смо то прочитали обрадовали смо се врло, обрадонали смо се исто онако, као што се сваки Србин у срцу и души обрадовао, када је (вољом котарских престојника и начелника изабрани) патријарх Георгије својом патријаршеском речи свечано обећао, да ће бити сабора. Биће сабора, а биће и организације странке! На оба обећања намеће нам се и нехотице само једно једино питање, а то је: к а д ћ е б и т и? Патријарх Георгије је пре годину и по дана обећао, да ће бити сабора, али до данас ни од корова; уредништво „Заставе“ је пре три месеца рекло: ради се на организацији и кад ствар сазре проговорићемо коју више, а до данас ни једном речи није споменуто нити изнето, у каквом се стадиуму та ствар налази. Да организација није нужна и да избори за саборе нису на прагу, ми би још ћутали и чекали на организацију наше странке, исто онако као што наш народ на сабор чека. Но кад се сетимо прошлих избора за наш црквени сабор, кад се сетимо оних људи, који су незнање и збуњеност наше странке, знали на швиндлерски начин злоупотребити, кад се сетимо оних који су српски образ и српско поштење под ноге бацили и оних, који су се, док нису мандат примили, свим на свету клели и заклињали да припадају радикалној странци, а који после истој странци леђа окренуше, кад се дакле свих тих људи сетимо и кад помислимо да на идућим изборима исто тако проћи можемо, онда нам се крв у жилама леди, спопада нас очајање и страх, и у том очајању и страху очајним гласом ево довикујемо опет: д а ј т е н а м о р г а н и з а ц и ј у!

Као што војска, која је добро организована, и у којој влада највећа дисциплина и одушевљење, свагда у рату побеђује ону војску, која и ако је бројно много већа, али у којој нема ни дисциплине нити одушевљења, исто ће тако и свака политична странка, која је добро организована и одушевљена увек победити другу и бројно већу странку, ако у овој другој не буде дисциплине и организације. Наша радикална странка поред тога што је бројно доста велика јесте врло одушевљена; но поред тога броја и одушевљења она ће овака каква је данас ретко моћи онако да победи, као што би требало. Ако овако остане увек ће се наћи људи, који ће вештим махинацијама, лукавством и преваром знати задобити какав мандат, па ће после опет окренути леђа странци, а странка ће остати на цедилу, обрукаће се, те ће бројно и морално да губи. Дочим, ако се спроведе организација, ако се на чело странке метне централни одбор, који ће свагда и сваком приликом морати пазити на сваког политичног швиндлера, онда се неће ни један такав усудити, да се издаје за пријатеља странке и да се истиче као њен кандидат; а будели се ипак какав политичан швиндлер усудио, да се истакне, њему ће се за времена дати пакрачки декрет. Тим начином би се постигло, да странка неби никад више тако проћи могла као што је прошле године.

Да би пак централни одбор могао што лакше свој надзор да врши, нужно би било основати — као што је у чланку од др. Ј. Р. В. споменуто — још два ужа одбора, један у Тројединци, а други у Мађарској, и по свима местима пододборе. Ти пододбори били би као главна контрола и посредници између оба ужа одбора и чланова странке. Они би пазили да се сваки члан увек влада, као што то наређује програм и начело странке, да се свуда, где је год могуће истакне странкин кандидат и да сви чланови за њега морају гласати; они би свагда имали давати извештај ужем одбору, а овај би то стављао до знања централном одбору и тако би сва три одбора заједнички истицали свуда кандидате. Кад би се овако организација спровела и кад би у одбор најодличнији и најодлучнији људи наше странке изабрани били, странка би наша свагда певајући у борбу загазити могла, јер би сигурна била, да ће победити.

А да ће, ако се организација спроведе, тако бити, доказује нам најбоље — радикална странка у Србији. Та странка имала је толико да се бори против тирана и гонитеља и она је свагда сваком насиљу и свирепости стала јуначки и одважно на сусрет, и ма да јој је толико чланова на правди бога погубљено она није клонула, Али се ипак свагда показивало, да она није увек могла онако на мејдан изаћи, као што је требала према броју, одлучности и одушевљењу њених чланова, а то зато само, што онда није била организована. И та странка, кад је дошло време да ужива у победи својој и да остварује своја начела, за која је толико невоље поднела и за које су јој најврснији чланови гинули, није скрстила руке и одала се као друге странке уживању, него је наставила свој рад даље. И ми видимо да јој је први посао био — организација странке. Кад је спровела организацију, онда је лаганим али сигурним кораком ишла напред и остваривала свој програм.

И ми је ево после три године видимо онако исто снажну, можемо рећи још снажнију, него што је икад била; видимо да јој ни клеветени лажи удружене напредњачко-либералне опозиције ништа нашкодити не могоше, јер она држећи се својих начела и остварујући свој програм свуда као добро организована војска побеђиваше. А да се није организовала, она неби никад у стању била да постигне оно, што је постигла, нити би могла онако мирно и достојанствено да одбије све лажне нападаје.

Угледајмо се дакле на нашу браћу радикале у Србији, спроведимо организацију странке, па као добро уређена и одушевљена војска станимо нашим непријатељима на супрот, па нам је победа сигурна.

У то име вама господо, који стојите на челу странке и опет довикујемо — дајте нам организацију.*)

П—Д.

*) Доносимо овај чланак и ако у њему има неког прикора уредништву, да о б е ћ а в а а н е в р ш и, те је по томе донекле равно патријарху Георгију. Доносимо га за то, јер ми глас из народа радо чујемо и ако он н а с кори, јер ни ми нисмо непогрешиви. Штовани писац није и не може да буде потанко извештен о нашим приликама јер се о свему на сва уста говорити не може, па му ми не замерамо да нас кори.

Начела а и потанкости по којима се имаде да спроведе организација странке утврђена су још на великом бирачком збору држаном у Новом Саду 26. априла 1887. (види бр. 126. „Заставе“ од о. г. у чланку „српски радикали“) па у том погледу нема више шта да се расправља. Треба једино да се закључци тога збора и з в е д у а да се то не чини, није криво **ово** уредништво. Наш главни уредник трудио се око тога већ много, па се нада да ће му ипак за руком поћи да ту ствар живље покрене — — али в р л о т е ш к о и п о л а г а н о и д е с в е к о д н а с С р б а, п а и о в о. То је све што можемо за сада рећи.

Уредн.

Поглед по свету.

— Јављају нам из Београда, да су довршене расправе ради сталне изложбе руских производа и фабриката, која би имала да се оснује у Београду. Одбор азијатске изложбе у Москви добио је већ правила и програм те руске изложбе у Србији, која ће да се отвори 1. октобра. Том изложбом ће се најлакше моћи установити каква врста робе где ће се моћи да увози и прода у Србији. Кажу, да је српска влада захтевала да се од сваког узорка робе пошљу по више егземплара, да се могу разаслати по свима трговачким варошима Србије. Одбор азијатске изложбе у Москви посредоваће међу руским и српским трговцима.

— Ц. кр. аустријски „Correspondenz-Bureau“ у Бечу баш је јуначки предузео да шири по свету лажне вести са балканског полуострва а нарочито из Србије. Таку једну вест растурио је у своје време (како смо то недавна споменули), да је међу насељеним Црногорцима у топличком округу завладало неко незадовољство па да су изаслали депутацију министру Ђаји, да му се потуже, а министар да их је саслушао и истрагу по тој ствари наредио.

Како од свега тога ништа у истини није било и како је г. министар онда био болестан, те у канцеларију није ни долазио па природно н и к а к в у депутацију већ ни по томе није могао примати то је та вест из Београда демантована. На то је ц. кр. Кореспонденц Биро тврдио, да је вест истинита, само се у толико мења, да депутацију није примио министар већ начелник полицијског оделења министарства унутрашњих дела г. Стојан М. Протић. Ову нову лаж демантовао је сам г. Протић али тај деманти штампала је само „N. Fr. Presse“ дочим је Кореспонденц-Биро остао код тврдње, да је његова вест истинита, те је устао у „N. Fr. Pr.“ против г. Протића.

Г. Протић је на то опет послао ц. кр. Кресп. Биро-у и „N. Fr. Pr.“ телеграфским путем нову исправку али ту исправку је неко путем појео (заустављена је у телеграфском звању у Бечу) јер је „N. Fr. Pr.“ на упит г. Протића зашто недоноси његову исправку одговорила: да ју о н а д о б и л а н и ј е, па да жели да се ова контроверза доврши.

Из овога свега јасно се види како се у Бечу поступа са Србијом и да се тамо на основу којекаквих лажи хоће да ство

ЛИСТАК.

БЕСЕДА

ГОВОРЕНА НА ПАРАСТОСУ ИЗГИНУЛИХ НА КРАЉЕВИЦИ 1883. ГОД.

ГОВОРИО

ПОП МАРКО ПЕТРОВИЋ.

„Блажени умирајушчи о Господје“

У служби великој идеји: слободе, једнакости и братства, Спаситељ је човечанства испио на Голготи неблагодарну чашу жучи; — а на крсту под трновим венцем испустио своју свету мученичку душу.

У служби тој истој великој идеји, пали су ови врли родољуби српски пре мало не пуних осам година на овоме месту, на овој тужној Голготи српској, — па зато их и поздрављамо данас овим поздравом наше свете цркве: „Блажени умирајушчи о Господје“.

И већ је скоро две хиљаде година, како се клања човечанство распетом на крсту Спаситељу, за науку његову о једнакости, братству и слободи људској. Али, на жалост, толико је исто векова и времена, како се боре и падају појединци и народи, да истински утврде међу људима слободу, равноправност и братство, коју је науку Спаситељ наш још пре скоро две хиљаде година извео, као постоље људске среће и спокојства.

У служби тој великој и светој замисли Богочовека, пале су и ове свете жртве чијим смо гробовима дошли ми данас да се поклонимо, чијим делима и пожртвовању ми одајемо данас овим дужну пошту. Света црква наша таке трудбенике поздравља поздравом: „Блажени умирајушчи о Господје“, — а ми, придружујући се томе поздраву свете матере цркве, можемо данас на овим славним гробовима још додати: „Блажени су који умиру за отаџбину своју“.

Када мила домовина наша би пометена и скренута са пута свога мирног и правилног напретка, и када се на супрот те страшне пометње њене све стави у свету патриотску службу и борбу што српски мишљаше и осећаше, ви се див-јунаци српски у светој ревности својој за спас отаџбине своје истакосте у прве редове; ви у тој борби не пожалисте ни драгоцени живот ваш; ви не штедисте будућност и опстанак дома и порода свог; ви презресте и личну имовину своју да спасете живот и имовину домовине и народа српског.

Ето, то је она света служба, коју су у часовима опасности дужни домовини својој сви синови њени, — и ви сте је часно одслужили. — Ето, то је онај највећи дуг деци и потомству у часовима страдања и пропасти отаџбине, — и ви сте га часно и савесно одужили. За то нека вам је дубока хвала и вечан помен од нас и потомства вашег, — и нека су „блажени“ који умиру за отаџбину своју.

Нека је вечна слава борцима за слободу, — а вечно проклетство тиранима с в и ј у народа!

Када обест ненародне политике и тираније бијаше разиграла своје коло по мирној и питомој земљи нашој; када најезда туђинштине поче догонити у подгрлац живот и опстанак отаџбине наше; када квареж бијаше се дохватила и највиших регијона нашег државног реда; када паклена интрига туђинског уплива поче обавијати и свети олтар богомоље наше мутећи чистоту његова православља и поткопавајући основе нашег правилног напретка по духу и традицијама српског племена, — тада ви браћо, и ви српски свештеници, идући за примером својих славних предака, први се у друштву са осталим врлим друговима истакосте у редове бораца против свега тога; — и прва кап крви мученичке, која ороси напаћену и српском крвљу већ претопљену земљу српску, би опет крв српског свештеника, и њихових врлих другова

О, свете крви! О, драгоценог дара, који је кадар истински служилац Бога и народа принети на жртвеник Богу и народу — служилац оног Бога, који је испустио на крсту мученичку душу своју за слободу људи, служилац оног народа, који вековима лије потоком крв своју за слободу дома свог!

И зар је могао наш велики учитељ и Спаситељ наћи бољих следбеника својој Божанственој науци од ових врлих свештеника Српских! И зар је могла отаџбина Српска тражити и наћи бољих синова својих, од ових врлих синова њених, више чијих хладних гробова ми данас у сузама погружени стојимо и чије драгоцене губитке овде оплакујемо. Па ето, те врлине њине, та света служба њина домовини нашој везала нас је све овом светом дужношћу, по којој смо се искупили данас на славне гробове њине са свих крајева миле домовине наше. — Искупили се, да се поклонимо славним гробовима њиним, да им одамо дужну пошту; — да именима њиним учинимо заслужени помен; — да гробове њине прекадимо светим тамјаном хвале, из горућег благодарношћу кадила душе наше, пуног умилног мијомира светих и благодарних осећања наших српских; — да их прелијемо сузама братске љубави и пријатељства; — да их целујемо са овом светом поштом, коју су, својом службом и својим пожртвовањем за отаџбину, утврдили у срце и душу сваког правог Србина и пријатеља; — да их ожалимо искреном и срдачном жалошћу, братске туге наше, да се на гробовима њиховим напојимо и оснажимо духом родољубља и пожртвовања у дужној служби домовини и народу своме.

Врли другови! Гробови су наши хладни; душманска је рука угасила племенити живот ваш, који је сав посвећен био служби отаџбине и благу народа Српског. Живот је ваш уништен, али и сама смрт ваша уздигла је славу вашу до високог поштовања и у најдаљем потомству нашем. — Јест, гробови су ваши хладни; — али и ти хладни гробови ваши загревају данас родољубље наше светом успоменом на службу вашу народу своме; — на пожртвовање ваше

ри нека основ, да се пред светом омало важи и омрази Србија.

— „N. Fr. Presse“ доноси у бр 9724. ово: „Ни смо у последње доба често јављали о напредовању руске војске у средњој Азији. По нашим вестима продрла су оделења руске војске у северо источне делове Афганистана, који су врло близу енглеској Индији а нарочито у Бакадцан и Вахан — а том приликом да је дошло до крвавих окршаја са војском Абураман Кана. У Лондону су на ове вести упорно ћутали па тек данас читамо депеше из Симле у којима има нешто разјаснења о тим догађајима. Чини се, да су Руси, да извину свој поступак, испрва тврдили, да се ту радило о некој научној експедицији. Индијска влада изаслала је своја два официра у Олихар и у Панрир да изврде шта је у ствари, но овима је био ускраћен приступ. Руска научна експедиција преко ноћи изврглa се у ратни нападај, да освоји и за Русију придржи предео Памирски у Вахану. Руси тврде, да они имају право врховне власти над овим пределима, који су од прилике једва још сто километара удаљени од северне међе Индије и то од међе државе Голаб Синга. Пошто Вахан са долинама велике и мале реке Памира de facto сачињава један део афганске државе, љубопитљиви смо да дознамо, шта ће Енглеска да учини, да очува интересе Емира Абдураман-Кана.“ Ако је ова вест истинита, рекли би, да је она нов доказ вештине руске политике. Она се на све стране полагано, али енергично спрема, да на свима позицијама — кад дође до обрачуна — своје противнике притисне тако, како јој не буду могли дуго сметати у извршењу њезине главне цели.

IV. скупштина радикалне странке

држана у Зајечару 8. и 9. септембра 1891. г

(Од нашег нарочитог извештача.)

II.

Седница 8. септембра.

Никола Пашић, као председник главног одбора рад. странке отвара главни скуп овим речима: У месту, где се родио Свотозар Марковић, у месту, где је Адам Богосављевић испустио своју племениту душу, на догледу гробова храбрих бораца за начела радикалне странке поздрављам добродошлицом изасланике појединих одбора радикалне странке. Овде се види браћо пут, којим сејмени одведоше Љубу Дидића на стрелиште; ту се виде шупе, у којима су наши другови голи и боси лежали на поду; ово је место пуно значаја за радикалну странку. Сравнимо рад и муке, које је претрпела рад. странка, са успехом који је рад. странка за кратко време постигла, па ћемо бити задовољни. Погледајмо на сјајну будућност рад. странке и тада ћемо видети, да је успех сјајан. Дисциплини рад. странке и солидарности њених члановима можемо захвалити, што је рад. странка толики успех постигла; рад. странка је у главном постигло оно, што је желела; на нама је, да стечено очувамо и напредујемо; то можемо само тако постићи, ако и у будуће будемо радили искрено одлучно и договорно. Опозиција се свим силама труди. да омоловати наш успех, да уништи оно, што смо ми с великом муком створили. Опозиција то чини не били добила поверења народа, па да се дочепа власти, али зар можемо поверовати, да ће људи, који су толило несрећа створили у земљи, у будуће бољи бити? Радикална је странка много учинила од кад је на управи: ослободила је земљу од унутрашњих тирана, поправила је поремећено финансијско стање у земљи; поправила је поремећене односе са свима државама; дигла је Србији углед на страни; целом Српству пак улила је лепе наде на сјајну будућност српског племена. Све ове тековине рад. странке само ће тако очувати и све жеље остварити, ако сви чланови њени буду искрени и сложни у раду. Пред радикалном владом стоји велико дело; склапање трговачких уговора са суседним државама; влада ће само тако моћи што бољи уговор по Србију склопити, ако буде довољна јака пред државом с којом има да склопи трговачки уговор. Друга рад. влада мора земљу спремити за све случајеве, јер је сва Европа поделила у два табора; будући Европски рат захватиће и балканско полуоство. Радикална странка ће у одбрани српства, тако исто задивити Европу, као што је својим унутрашњим радом задивила цео образовани свет. Овим отварам III. главни годишњи скуп радикалне странке.

Никола Пашић вели, да је у првом реду избор председника, двају потпредседника и четир поверођe.

Скуп једногласно изабра Пашића за председника и Дим. Катића за првог потпредседника, за другог би изабран већином гласова Риста Поповић, мањина хтеде Ранка Тајсића.

За секретаре су изабрани: Др. Станојло Вукчевић, лекар, Милутин Витковић, професор, Илија Радосављевић учитељ, Андра Одавић трг.

Председник вели, да сваки округ треба да изабере по два изасланика у одбор, који ће спремити предлог за дневни ред овогод. скупа; што је мањи број, тиме ће се древни ред лакше углавити.

Срета Лазаревић: Пошто је мали број изасланика, то предлажем да сви изасланици спремају дневни ред; иначе ћемо дочекати, да на скуп дође незнатан број.

Јоца Нешић трг. из Смедерева предлаже да половина посланика појединих округа учествује у грађењу дневног реда.

Лаза Лазаревић трговац из Ваљева: Истина да се и до сад бирао што мањи број изасланика, који ће правити дневни ред, али то не ваља; ту практику треба најстрожије осудити; сви заједнички треба да градимо дневни ред, а не неколицина; ми морамо отворено радити.

Трифун Милојевић сељак вели, да ће изабрани у одбор договорно радити са изасланицима из својега округа; довољно је дакле да из сваког округа уђе по три изасланика.

Већина скупа је за то да по три изасланика уђу у одбор ради грађена дневног реда.

Скуп је једногласно телеграмом поздравио краља Александра и намесништво.

Седница 9. септембра.

Изабрани одбор је радио са главним одбором цело после подне и вече 8. септембра и 9. септ. из јутра на дневном реду; после приличне борбе око дневног реда, састали се сви изасланици у скуп, у којем су причитање поједине тачке дневног реда.

Н. Пашић: Изабрани одбор углавио је дневни ред за овогод. скуп; има и других ствари о којема би скуп могао расправљати, али о томе ће скуп другом приликом говорити. Пре свега нека изволи скуп саслушати извештај главног одбора од прошле године, а такође и телеграм, којим је намесништво одговорило на телеграм главног скупа рад. странке, послат Њ. В краљу Александу и намесништву.

Др. Милован Миловановић чита телеграм намесништва: Краљевско намесништво поднело је Његовом Величанству краљу Александру, изјаву оданости, које сте му ви (Н. Пашић) изразили од стране главног скупа нар. рад. странке. Краљ. намесништво у име Њег. Величанства овлашћује вас, да изволите Главноме скупу саопштити њину краљевску захвалност са осећајима, којима је скуп одушевљен према престолу нашега омиљеног краља. Високо ценећи ова лојална осећања, којима скуп даје израза према престолу, краљевско намесништво не мање је сретно, што вас може овластити, да саопштите главноме скупу нар. рад. странке да оно потпуно дели уверење скупа о потреби, да се у нашој драгој домовини учврсти слободна парламентарна владавина на темељу државног устава у корист Србије и на славу нашег узвишеног господара. Живио краљ Александар! Живео народ српски. Јован Ристић.

Телеграм је скуп поздравио узвицима: Живео краљ! живео народ српски!

Др. Мил. Миловановић, прочитао је извештај главног одбора у прошлој години; у извештају се потанко излаже рад радикалне владе у прошлој години.

Н. Пашић: Одбор је донео I. предлог о трговачком угодору, који подноси главном скупу, да га прими; предлог гласи: I. главни скуп нар. рад. странке обраћа влади пажњу на економски део програма рад. странке позивајући је, да предузме мере, које могу допринети подизању и усавршавању разних грана наше народне производње. Главни скуп нар. рад. странке изјављује жељу, да се даје подједнака заштита свима гранама рада народног, да се имају у виду како интереси наших заната, тако и интереси наше земљорадње и нашега сточарства.

Поп Марко Петровић. Било је доба, када су власници појединих народа на своју корист употребљавали народно незнање; то је доба нестало; данас води народ рачуна о целом државном животу; води рачуна о крви, коју мора да пролива. Данас је све мање рата, у којима се поједини народи политички уништавају; власници се данас труде, да економски униште слабије народе; за то мора народ и о тој борби власника водити строга рачуна Данас су трговачки уговори оруђе, којим се народи боре један против другог. Пре 10 година закључен је данашњи трговачки уговор, који је кочио напредак нашој трговини и запату, који је много штете нанео појединцу и држави. Сад ће скоро наступити доба, када ће Србија склапати нов трговачки уговор; влада мора при склапању новог уговора пазити, да се ни у колико не оштети држава и појединац, да се не укочи точак економском напретку. Србија је богата земља у сировинама, а фабрикати, које увози, нису тако потребни; она може склопити добар уговор, јер туђе фабрикате не треба, а својом сировином може подмирити своје потребе. Новим трг. уговором може ограничити стране фабрикате а осигурати што слободнији извоз својој сировини. Србија мора пре примити економску борбу, него склопити штетан трговачки уговор. Скуп живо одобрава говорнику; поднесен предлог прима се једногласно.

Н. Пашић чита други предлог одбора, који гласи: II. главни скуп нар. рад. странке констатујући са особитим задовољством добре односе, који везују Србију са суседном отоманском царевином и који одговарају животним интересима обију држава у жељи, да се ти односи поставе на шири и солиднији темељ, позива владу, да настане пријатељским споразумом са високом портом, те да обезбеди срцеком живљу у царевини ону исту заштиту, коју уживају други поданици Њ. В. султана.

Др. Мил. Миловановић. Свима је нама познато колико страдају наша браћа Срби у Старој Србији и Македонији; све те несреће долазе од Арнаута, које пујдају Бугари и остале пропаганде у тим земљама. Народ српски лакше би се борио у тим земљама, да има своје школе и своју цркву. У цркви му служе грчки, који језик не разуме; своје школе нема, те иде у бугарске, који језик у неколико разуме, отуда долази, да српство у тим крајевима долази у опасност; с тога се позива влада, да код султана поради, да и Срби добију своје школе и свој језик у цркви, као што то имају Бугари и Грци; Срби су имали пређе то право, али им је одузето, што су Срби први били, који су устали да се ослободе од Турака. Бугари су увек били покорна раја, па им је увек чињено, кад су што захтевали. Турска је сада потпуно уверена, да Срби траже само оно, што је њихово; зато је подпуна нада, да ће се жеље српског народа испунити, предлаже предлог да се прими.

Скуп једногласно прима II. предлог.

Н. Пашић чита III. предлог, који гласи: II. главни скуп нар. рад. странке изјављује своју захвалност краљ. намесништву, народној скупштини и влади, што су у интересу престола и отаџбине решили питање о краљ. родитељима, које је несавесним експлоатисањем извесних политичара изазвало у земљи непрестане трзавице, рушећи углед Србији у иностранству и претећи нашем унутрашњем миру.

Гига Гершић, министар правде, узима реч: Краљичино питање је заталасало наш народ, што је то несавесна опозиција као оруђе употребила против владе. Опозиција је могла заталасати народ, што је она то питање учинила са гледишта срца, нежног осећаја, и није полазила са гледишта разума и државних разлога. Држава се у овом питању руководила државним разлозима и ово је питање скинуто са дневног реда. За тим је почела опозиција викати, да је згажен устав; она напада оне људе, да газе устав, који се борили и дали земљи устав; то паметан човек не може ни помислити. Они веле, да се краљица није могла уклонити из земље, јер се грађанин не може уклонити из земље. Краљица није хтела да има с оцем једнака права; она је хтела веће право Краљица је поднела скупштини меморандум и позвала исту, да реши ово тугаљиво питање. Скупштина изазвата на тај начин да о томе проговори, уклонила је то питање с дневног реда. Краља је склонила да се уклони за неко време из земље, али краљица не хтеде то учинити; шта више, чим је стигла у земљу, била је центар око којег се скупљали пропали власници у нади да на тај начин дођу како год до власти. Власници су наговарали краљицу, да не мора ићи из земље. Скупштина је наредила влади, да уклони краљицу из земље; влада је учинила оно, што је скупштина и намесништво у интересу унутрашњег мира и угледа престола у земљи и на страни, наредила. Влада је извршила налог скупштине, а није дала оставку, као што се опозиција томе надала. Није истина, да је уклоњењем краљице погажен устав; јер краљица није обичан грађанин, него члан краљ. дома, за коју важе правила краљ. дома. Чланови краљ. дома не могу се користити свим правима устава. У уставу се вели, да владар мора бити православне вере, грађанин може бити ма које вере; владар не може бити министар, а грађанин може. Чланови краљ. дома не могу имати права једни грађанина а једни владара; они би тада били привилегисани грађани, против чега се сваки радикалац мора борити. Против краљице је употребљена дисциплинска мера, каква се и у другим државама употребљава против појединих чланова краљ. дома. Живо одобравање. Прима се предлог једногласно.

Андра Николић, министар просвете. Хоћу да говорим о споменику изгинулим радикалима, за то не морам много говорити, јер сваком су у срцу урезане заслуге изгинулих другова.

Наших другова нема међу нама; и они су били у Зајечару, али се нису кући вратили; треба да их се сетимо, треба да посведочимо, да је њихова крв проливена на корист народа српског. Они, не само да су жртвовали за радикална начела своје време, труд, своје благостање, него су дали и оно, што је највише, што је сваком најмилије, дали су живот свој. За свога живота нису могли да се много брину о својој породици, јер су сав свој рад посетили отаџбини, зато се ми морамо побринути

за спас домовине своје, што и нас побуђује на истрајност у светој дужности службе и пожртвовања за отаџбину.

Па зато ево нас овде сакупљених из свих крајева миле домовине наше, да, клечећи овде пред гробовима вашим, пред светим и великим сенима вашим; научимо се и ми сви, како треба љубити довомину своју; — како се треба у часовима опасности жртвовати за спас њен.

Гробови су ваши неми; — тужна Краљевица ћути; — не умеју да нам кажу патње ваше, — да нам испричају страдања ваша.

Ми сетни стојимо око гробова ваших; — ми чекамо и погледамо да нам се јавите, да нас поздравите вашим милим погледима братским, да нас загрлите оним другарским загрљајем, на које смо — навикли, ми, другови ваши; на које су навикли деца ваша, љубе ваше, родитељи, браћа и пријатељи ваши. Али, дуг је век скоро осам пуних тужних година, како мрак гробни покрива драгоцени живот ваш, — како је заробио снагу службе ваше тужној отаџбини вашој.

Мајке, љубе, дечица, браћа и другови ваши купе се око великански гробова ваших: да вас поздраве у њима уздахом душе своје; — да вас ожале жалошћу тужног срца за драгоценим губитком вашим, данас, када отаџбини највише треба службе, какви су јој кадри дати само такви врли синови њени, када ојађеној и потресеној домовини треба највише рада и раденика, какви сте јој били ви — непрежаљена децо њена.

Ми смо се сви — из светог поштовања према вама и искреној служби вашој домовини својој — искупили овде на гробове ваше, да их прелијемо потоком суза својих, те да би те топле сузе продрле у утробу хладног гроба вашег, загрејале га топлотом својом и влагом својом одмекшале вам тешке ране, задате вам несрпском руком душманском.

Али, ако и ћуте хладни гробови ваши, ми — стојећи на овом месту тужних али и славних и јуначких успомена, — у болном заносу душе наше, као да и сад чујемо пуцањ пушке проклетнице, која гаси драгоцени живот ваш; — али јасно чујемо и родољубиви глас ваш и усклик ваш: „Овако се љуби народ свој! — Овако се жртвује за домовину своју!“ — који глас и усклик надвишује глас пушке самртнице, и чији се одјек и данас разлеже по домовини вашој.

Ви сте пали у светој служби домовини својој, мили другови наши! Тиранска је рука одузела вам драгоцени живот ваш, разорила и уравнила славне гробове ваше, да би уништила успомену на вас и на славну службу вашу отаџбини својој. — Али ми, другови ваши, одушевљени великим пожртвовањем вашим, наставили смо, продужили и водили и даље дужну борбу за спас домовине наше, водили је и победу одржали, и пошто смо рањавој отаџбини превили мелем службе, и љубави наше на тешке ране њене, потрудили смо се да походимо и вас, другове, сапутнике и сатруднике наше у дужној служби отаџбини нашој, — јер из заједничких трудова наших и великог пожртвовања вашег, из бурунка гроба вашег диже се и расте данас крим слободе српске, који својим мијомиром буди сваког часа успомене наше на велико пожртвовање ваше и крепи наду нашу на лепшу будућност деце и отаџбине наше.

О, па како онда да вас непоходимо!? Како да вам се непоклонимо са светом поштом, којом сте задужили нас и отаџбину своју!

Отаџбина је ваша данас слободна. — тиранији је пресечено било живота; — туђинштина је одагната са огњишта српског господарства; — љубав искрених синова у служби отаџбини својој превија мелем синовне службе на тешке ране домовине ваше; — домовина ваша пребољева тешку бољку своју, — она крепи снагу своју, да том снагом однегује, оснажи и заштити лепшу будућност деци нашој и потомству нашем.

Ви сте светом и искреном службом домовини својој завршили славна дела ваша, а мученичком смрћу засведочили искрену преданост вашу добру народа српског. — На нами је и на потомству нашем, да продужимо служити домовину своју онаким пожртвовањем, са каквим сте је ви служили, врли синови њени; љубити је оним жаром родољубља, са каквим сте нам ви примера дали.

И, стојећи данас овде на гробовима вашим, купемо вам се именом српским и заветујемо свим, што нам је, као друговима вашим, најмилије и најсветије, да ћемо наставити и продужити и даље рад наш онако, како ћемо свакад и у свако доба са светлим образом смети изићи и стати пред гробове ваше и пред свете сени ваше. — Црпући из ових мученичких гробова углед и снагу вашу за пожртвовање у светој служби домовини нашој. — О, како су нам они свети! — О, како су нам величанствени они!

Нека је света и благословена свака грудва земље српске, која у хладним недрима својим храни живот и кости јунака и витезова српских, који су умели и хтели живети, радити и мрети за милу домовину своју, за драгу земљу српску!

Време је, да завршимо ову нашу слабу реч вама, мили другови наши; да се опет растанемо с вама и опростимо са милим нам гробовима вашим.

О, како је срцу тежак растанак овај од милих другова својих, — од великих гробова њихових, који величином својом надмашују и сам живот наш!

Праштајући се и растајући данас од вас и гробова ваших, ми вас молимо, мили другови и пријатељи наши, да опростите, што је речитост наша слаба била, да вам за доста ода пошту и хвалу за велика дела и заслуге ваше. — Пријатељи мили! Језик је често немоћан, да каже све, што срце осећа.

о њиховим породицама, предлажем ово: Главни годишњи скуп пар. рад. странке захвално сећајући се честитих радикала изгинулих за слободу народну решава: I. позивају се сви чланови рад. странке да приложу за подизање споменика изгинулим члановима рад. странке 1883. г. II. осим споменика има се образовати фонд за потпомагање породица изгинулих. Ближе одредбе о старању фонда донеће главни одбор у договору с окружним и месним одборима.

IV. предлог прима се једногласно.

Др. Милован Миловановић чита предлог о члановима главног одбора. Из унутрашњости: Никола Пашић, Риста Поповић, Дим. Катић, Паја Вуковић, Поп-Марко Петровић, Прота Милан Ђурић, Милија Миловановић, Вића Радовановић, Станко Петровић, Петар Шолајић, Јово Николић. Из Београда: Паја Михајловић, Светозар Милосављевић, Стојан Протић, Милутин Марковић, Ђура Милишевић, Никола Поповић, Дим. Ћирковић, Милош Оберкнежевић.

V. предлог прима се једногласно.

Никола Пашић. Овим смо исцрпили дневни ред на III. главном годишњем скупу народне радикалне странке. Радикална странка је сложним радом постигла лепе успехе; најглавнији досадањи њен рад је тај, што је ослободила земљу од унутрашњих тирана; ако будемо и у будуће сложно радили поред осталих жеља створићемо дело, које ће обрадовати цело Српство. Срећан вам пут желим!

Скуп се одазва бурним усклицима: Живео!

Зајечар, 10. септембра 1891. **С. М.**

Са чешке опште земаљске изложбе.

У Златном Прагу на Малу Госпојину.

I.

Са неописаним одушевљењем и великом жудњом пошао сам од куће, да посетим ову врсну и дивну изложбу наше браће Чеха, која је још у половини маја отворена а свршетком овога месеца биће завршена, ако јој изложбени одбор са обзиром на то, што је данас већ са званичне стране објављено, да ће Њ. В. цар и краљ Фрања Јосиф I. као њен покровитељ 26. о. м. доћи у Праг да посети изложбу — не протегне рок затварању до 15. окт.

Прва земаљска индустријска чешка изложба била је као једина тада и прва овака приређена приликом крунисања цара Леополда I. за њиховог краља равно пре 100 година. За овом је следовала друга така изложба у славу крунисања Фердинанда V. за краља чешког године 1846. Но ова сада приређена изложба не да надмашује све досадање земаљске изложбе, но је истом задивљен сав образовани свет. Чеси се са својом изложбом поносе, имају се богме чиме и поносити у којем уживању и сва остала словенска племена својим пунобројним доласком, и посетом на изложбу учествују. Тим пре што је ово изложба умотвора, вештине и дело руку искључиво чешкога народа. Немци који живе у Чешкој нису у своје време хтели да учествују на истој, хотећи тиме зар да пред светом покажу, да сами Чеси без туђе помоћи неће у стању бити таку изложбу приредити. Но необоривом вољом, издржљивошћу као и ненадмашним одушевљењем браће Чеха, који у врсноћу свога рада и моћ свога знања и вештине, непосумњаше — они (Немци) су данас препераженi изненађени, те данас видевши да су Чеси постигли врхунац славе и признања, за своју вештину и индустрију немогу да се довољно накају због свога неучествовања на изложби, јер их ово боле да се данас поред њих, а мимо њих слави и велича напредак и развитак духа и рада славенског а напосе чешког народа, њиховог политичног и народног противника.

Поред оно мало слободног времена, што ми преостаје и ако нисам у стању да овде о изложби све опширно и стручњачки пишем, пошто ми поред недовољног времена, још нужна стручна спрема недостаје, то ћу се потрудити да по свом најбољем умењу поштов. читалачку публику са изложбе извештавам бар онако и о оном, које ће наш свет интересовати.

Стиго сам у Праг јуче око 6 сати изјутра где одмах потражим стан, но пошто сам све хотеле и гостионице обишао, добих за одговор да немогу добити стана, пошто су исти због царевог доласка сви напред издати, усљед тога су овде сви станови знатно поскупили, и ја посредовањем једног ваљаног Чеха — којег ћу ниже доле споменути добијем једва после дугог тражења стан у приватној кући, у „Пложичкој улици“ близу жељезничке станице. Пошто сам се ту после ноћног умора и неспавања одморио, пођем у варош преко Јосифове пијаце и грабна у Венцлову улицу, да потражим по добивеном упутству уредништво младоческог листа „Narodny Lysti“ које станује у Марјановој улици. Ступим унутра у намери, да ћу ту наћи познатог и честитог Чеха г. Холечека уредника горњих новина, но га ненађох тамо већ пођем напоље, у том са друге стране исте куће изађе преда ме један младић здравог узраста и врло симпатичног изгледа, уз учтив чески поздрав „Цмаута“ (клањам се) упита ме кога тражим, на које му ја одговорим ко сам и шта сам и да тражим г. Холечека.

Тај младић је син чувеног вође Младо-Чеха дра Ј. Грегра, а зове се Славуј уведе ме у стан свога родитеља и рече ми да му је жао што баш тога часа нису ни његов отац а ни Холечек код куће, већ да их посетим по подне, и међутим он ми се својевољно понуди да ме кроз варош проведе и знаменитости покаже, којом сам приликом и стан добио.

После подне сам био сретан да се састанем и упознам са врлим мужом др. Грегором, прикажем му се да сам Србин Војвођанин из Новог Сада. Питао ме је о нашим стварима и најпосле кад је дознао да сам дошао да видим изложбу („Vystave“), стави ми једног од своји људи на расположење, који ће ми бити на руци и на изложби тумач.

Г. Холечек је врло симпатична личност а бавећи се у нашим крајевима, научио је добро и чисто српски говорити, дочим сам са претходнима једва разумео, ја говорио српски а они опет чешки.

Тај брат Чех што ми је у изложби на руци био зове се Богомиљ Поспишл, инжинир и члан грађевинског одељења код изложбеног одбора.

Пошто сам се прошао, и упознао ту знамениту и историјску варош, одем данас пре подне у изложбу. Она је смештена преко Молдаве (Влтаве) у т. зв. Baumgarten-у. Од средине, вароши је удаљена за по сата, камо трамваји непрекидно возе за 10 новч. од особе.

Изложба је у главном потезу подељена у 12 одељења, а смештена по појединим струкама у 27 јавних зграда, и преко 100 разних павиљона као приватних излагача. Кроз средњи главни улаз, пролазе само пријављене корпорације у групи, а кроз два побочна улаза пролази сва остала публика При уласку самом на први поглед изложба даје од себе диван и величанствен изглед. На улазку десно павиљон је за канцеларију изложбеног одбора смештен, а лево зграда за пошту, телеграм и телефон; затим се пред нама пружа вештачки израђена алеа на Т подељена у 3 дела, а посред истих смештен је у округ павиљон за стално концертирање војне музике. На овом месту на средини изложбе смештена је и изидана средишна зграда, која се својом величином и лепотом од свију осталих павиљона одликује, где је земаљска индустрија смештена. пред истом смештена је са леве стране зграда за уметност и вештину, а са десне стране опет зграда за ретроспективну изложбу. За овима и свуда около ових зграда нижу се сви остали павиљони, на које ћу се касније осврнути. Пре сваког унутарњег прегледа изложбе, попнем се на пет метера кроз индуст. палату високи торањ Ту сам имао прилике да видим не само изложбу и распоред исте, како су где поједини павиљони смештени, но и сав Праг и целу његову околину. То је био мој општи и први поглед на ову заиста величанствену изложбу.

После подне наумим да почнем од почетка првих павиљона, па редом до краја по могућству да све у свој опширности прегледим; наумим за данас само павиљон уметности (галерију слика) да обиђем.

Тај павиљон је подељен у 10 одељења ту су свега 1224 предмета изложени, а осим тога у отвореном дворишту смештен је 131 предмет пластичне вештине. Као што сам напред навео да немам за то стручне спреме, да као такав говорим о предметима; — обележаваћу у главном поједине слике и то оне, које су нашем свету у неколико и познате.

У првој соби под бр. 1. налази се у природној величини вештачки и верно израђен лик Њ. В. Фрање Јосифа I. Под бр. 130. дивна слика како Карло IV. за време глади у Ческој дели милостињу и хране. (Продајна цена 12.000 фор.) Бр. 120. „Исус Христос на крсту разапет“. (Цена 33.000 фор.)

Пријатно су ме изненадиле следеће слике Чермакове, које су у другој соби достојно место добиле. „Велики војвода Мирко“ (изложио црногорски кнез Никола). Бр. 93. „Попрсје једне Црногоркиње“ у природној величини (изложио гроф Чарторијски из Беча). Бр. 79. Оригинална слика „Рањен Црногорац“ (изложила југославенска академија у Загребу). Бр. 80. „Гуслар“ (седи слепи старац а уз њега као вођа стоји девојка). Особита израда. (Изложио гроф Чарторијски). Бр. 76. „Црногорски сватови“, како мајка пред дворови дочекује снају и сина и сватовску им пратњу. (Изложио прашки музеј). Велика оригинална слика. Бр. 77. „Херцеговачко робље“. Изложио брисељски музеј. Бр. 82. Дивна слика, како Црногорка успављује своје чедо и меће га у колевку. Број 88. Војвода Јован Машанов-Вукетић са Цетиња.

У трећој соби бр. 185. грдна слика, израђена од Отенфелда, епизода из црногорског племенског живота заваћене браће, где у сред брда лежи погинули Црногорац, а жена му са детенцетом на прсима непомично и смртноукоченим погледом на свога војна гледа дело племенске освете, а обезглављено тело уз брдо полу стојећки, а одрубљена глава доле код ногу, отвореним очима гледа у своју љубу. Ова је слика добила одликовање I. реда почасне дипломе за вештину. (Слика за продају за 3000 форинти).

Призор ове слике, одвео ме мислима далеко, стотинама ми се мисли по глави ројило, које су ме растужиле, да после овога нисам могао, а нисам ни хтео даље прегледати непрегледне просторије разних слика, но сам исте више летимичним погледом прешао, и одма за тим изашао напоље у отворене изложбене просторије да се приберем и разонодим.

У том дођоше у групама разне раденичке дружине свака са својом заставом уз свирку у изложбу, набројао сам их 23 друштва а могло их је бити по казивању одбора око 20.000 посетилаца раденика, свако друштво у свом прописаном оделу и обележју. Дочекани су били од одбора званично. Оваког одушевљења како Чеси своју изложбу цене и посећују, нисам мога века видео.

Дочекао сам вече тамо да видим водоскок („fontaine lumineuse“). За то време слеже се сва публика да види тај вештачки водоскок. То је ремек дело уметности, којим се Чеси могу дичити, јер као што сам слушао, а и колико сам видео у Бечу и Пешти при тим приликама, ова исте све надмашује.

Овим сам за недељу завршио моје прегледање у изложби, но сам се са мојим пратиоцем при поласку у варош свратио у канцеларију изложбеног одбора, да видим колики је број до данас посетилаца достигао. И ту сам сам из званичних извештаја добио врло занимљиве податке које их ниже навађам, да види публика колико је било посетилаца на пешт. изложби г. 1885. а колико на овој: најмање је посетило изложу 22. маја у Прагу 3.300, а 27. јула у Пешти 2.996, а највише 26. јуна у Прагу 82.038, а у Пешти 16. августа 23.734. Свега је било од 15. маја до 1. септембра у Прагу 1.622,725 особа, у Пешти 1.023,315 особа, што просечно пада на сваки дан у Прагу 15.026 особа, а у Пешти 9 475 особа.

По цифрама, по тим непобитним факторима најбоље се види у колико је пештанска изложба од 1885. год. заостала иза ове.

Данас у недељу свега је било у изложби са плаћеним улазницама 31.891 особа, а свега до сада 1.894,498 особа. Пошто је пак ове недеље дочек цара-краља у изложби, то ће без сумње пећи број посетилаца 2 милиона, а то је успех, какав задивљује свет, а и сами Чеси су оваким успехом изненађени.

У идућем допису наставак, даље јавићу вам и о дочеку царевом, за који се овде најсвећаније спрема. **Д—ћ.**

А ми, браћо и другови, који смо се данас искупили овде око славних гробова наших врлих другова и пријатеља, — на растанку с' њима, дигнимо очи, руке и срце небу и престолу преблагог Бога, запросимо од превелике милости божије душама ових јунака и родољуба, — чије кости покривају ове хладне и мрачне гробнице, — покој души и вечно насеље у царству рајског мира и блаженства.

А ви, родољубиве сени српских синова, свештеника и осталих раденика и трудбеника, који сте пали овде за спас домовине своје, и који нас гледате са висина азурног неба српског, — принесите престолу милостивог Бога ваше свете и богоугодне молитве за слогу, љубав и јединство мисли српске у служби домовини својој, те да би се отаџбина наша оснажила снагом службе наше и прославила славом дела наших, јер отаџбини нашој треба још много искрене службе синова њених; — напретку и опорављењу њеном треба још великог пожртвовања деце њене.

А блажене сени и свете кости ваше нека бораве миран санак у гробници својој, јер је служба отаџбине данас у рукама браће и другова ваших, који у тој великој служби не смеју ни једног часа заборавити на велике жртве ваше за спас и напредак домовине наше. — Они службу отаџбини својој морају увек вршити тако, како ће свакад и у свако доба смети са мирном савешћу и светлим образом изаћи и стати пред ове великанске гробове ваше, — срести се свакад и у свако време без прекора са светим сенима вашим.

Ми вас опет остављамо, мили другови наши, јер нас отаџбина ваша и наша зове на свету службу мисли српској, — српској слави и слободи, за коју сте и ви жртвовали драгоцени живот ваш — до дна испили чашу горке неблагодарности за љубав, којом сте љубили домовину вашу, — за службу вашу, милој отаџбини својој.

За то је благодарна отаџбина и испратила ове синове своје са Дрине, Саве, Нишаве, Колубаре, Дунава, Мораве, Ибра и Тимока и свих осталих крајева својих, да вам се данас захвале у име њено за велику службу вашу и пожртвовање ваше за спас њен; — да вам у име њено припале на гробовима вашим воштанице чисте љубави њене; — да их прекаде мирисним тамјаном дужне благодарности њине, а прелију вином светог поштовања душе и срца српског — и да вам на гробовима вашим у име заслужене славе и хвале, из дубине душе српске одпевају песму вечне успомене.

»Вечна вам памјат!«*)

*) Овај дивни говор прочитали смо с очима пуних суза. И пред очима нашима створила се слика српског свештеника какав треба да буде — какав је био прави српски свештеник — од искона. Хвала попу Марку Петровићу! Живео! Оваки свештеници као што је он, могу народ свој да загреју на велика и славна дела. И опет: Живео! Уредн „Заст“.

ДОПИСИ.

Земун, 14. септембра. (На шта све то мириши?) Ево већ у неколико бројева земунско „Ново Време“ хвали и у звезде кује познатог „родољуба“ (?) српског и потпредседника хрватског сабора Васу Ђурђевића приликом његовог доласка у Ириг и полагања рачуна о нераду и немару свом. „Ново Време“ вели ни мање ни више него да је исти Васа Ђурђевић, највећи родољуб, челик-карактер, најбољи говорник на свету и шта ти ту свега нема. Има и таки ствари о њему, да човек може пући од смеја. Кад сравнимо то са оним фактима наведеним о том господину у допису из Ирига у „Застави“ онда незнамо, шта да мислимо! Но познавајући положај и стање г. Симе Паића и положај и стање г. Васе Ђурђевића мислимо, да се ту мора нешто страшно иза брда да ваља и да чланци они ужасно мирише на нешто особито нпр. на један хрватски мандат?

Како то и от куд то? Ево како. Г. Сима Паић мисли овако: „Кад је Панајот Морфи, који је био прост калфа, могао да постане и начелник и посланик у Загребу и Пешти, зашто ја који ни сам био калфа, а који сам много паметнији и разумнији и лајавији од Морфе не би могао бити нпр. и саборски посланик, та није то згорег примати лепо дневнице и без бриге седити на мекој фотељи у Загребу“. Тако мисли г. Паић па је сада увардо прилику, да се препоручи где треба. Зна он да Васа Ђурђевић добро стоји код бана, па дед лажи и хвали и бана и Васу Ђурђевића, па је мандат сигуран! А шта ће на то да рекну бирачи? О том много г. Сима не размишља, главно је код њега она препорука од горе Па да би та ми с наше стране препоручили ево ћемо да изнесемо једну светлу тачку из његовог живота, а та је: да је још пре неколико година он имао тутора, и да би и за њега и за Земун боље било, да га и данас има, јер својим безобразним и лажним пискарањем срамоти и народ српски а и Земун. Кад дакле и такав човек оће (а може да му и упали) да буде посланик, на хрватском а можда и на мађарском сабору, онда морамо жалосно да узвикнемо: „Боже, боже, какових ће мо још на послетку имати посланика?

—д.

Вршац, 8. септембра. У дичној нам „Застави“ од среде 4. септембра, број 133. угледао је један допис са шифром: „Србин Вршчанин“ света, а прича нам о одржаној светковини пев. друштва. Да је дотични допис у „Бранику“ или ти у његовом седмошарном „прапорцу“ изашао, неби нас ова баш ни мало изненадио, из разлога што смо ми навикнути да сличне славопоје „Lobteub Bruder-ске“ компаније у поменутим листовима читамо. Али нас је „Срб. Вршчанин“ не мало изненадио, што је његов допис баш у „Заставу“ послао. Уредништво „Заставе“ приметило је, да и речени допис ради непристрастности у лист пушта, свакако у лепој намери, јер није могло „претпоставити, да ће „Срб. Вршчанин“ и оно хвалити, што за хвалу није. Зато и ми неможемо уредништву са оваког постопка замерити. Али г. дописнику морамо замерити пре свега то, што се послужио шифром „Србин Вршчанин“ Јер да је он збиља Вршчанин и да у Вршцу живи претпостављамо, да би му и наше прилике познатије биле, те неби могао оно уздизати и хвалити што за хвалу није. Нэго је „Срб. Вршчанин“ само гост одржане светковине био, па је хтео својим дописом неким сујетним људима да поласка. Његов читав допис није ништа друго неге славопој Кости Стефановићу, но да се власи не досете уплео је и друге личности. А хвалити К. С. ништа друго не значи, но хвалити зло! Да се г. дописник дао боље информисати, неби смео овога човека хвалити, јер је баш његов хваљени К. С. онај који раздор у пев. друштву, у црк. општини и свугди сеје. Еле таког човека па још у „Застави“ уздизати, није ништа друго него још на већи раздор подстрекавати.

Ми смо у нашем од 20. авг. допису хотимично избегли, да специјално о програму говоримо; јер да смо то као што је „Србин Вршчанин“ чинио, радили, неби нам савест допустила а да не осудимо шта је за осуду било. Зато је и „Срб. Вр.“ требао оне изреке да се сети: „Боље је двапут питати, нег једаред зећи“. Овако је показао да је пристрастан, јер се дао просто завести од оних које је у свом допису узносио. Но да завршимо. Ми и данас тврдимо оно што у допису од 20. августа рекосмо. А „Србину Вршчанину“ велимо, нека нами који у Вршцу живимо остави да наше ствари расправљамо, јер свакако ће Вршчанин боље познавати своје прилике но странац. =

Вршац 11. септембра. У среду 18. (30.) о. м. обавиће се избор васколиког чиновништва у нашем мађистрату. Предстојећи избор чиновништва тиче се и нас Срба, јер и ми Срби сносимо исте терете као и наши суграђани Немци. С тога и очекујемо, да ће наши Срби претставници настојати, да се нека главнија места Србима попуне. Ми нећемо у нашим захтевима протерани бити, него с' правом тражимо, да се Срби у обзир при избору узму. До јако је обичај био, кад је Немац градоначеоник, да је велики бележник Србин. Пошто су сада четири места варошких мађистратских саветника установљена, то треба два места Србима попунити. Подбележничко је место увек српско било, држимо да и овом приликом неће другим попуњено бити. Ако је варошки капетан Немац онда се треба место великог фишкала Србином попунити. Па и остала места треба да се сразмерно Србима попуне. Наши представници треба да буду свесни својих позива и за ову прилику ваља сваку партизанску страст и личну заћевицу да забораве, да неби са „ипата" српска места не Србима попуњена била. Али ако се међ компетантима и онаки вајни Срби налазе, који су својом прошлошћу доказали, да су против српског интереса радили такове Србе ваља једном за свагда уклонити. Према оваким људма нетреба имати милосрђа, јер се од таковиx људи немамо никаквом добру надати, осим што смо их ухљебили, да нам боље врат крхају.

Господо представници! Овај избор треба да је значајан по нас Србе! Ово је прилика, да некима вратите зајам за срамоту! Ми нећемо никог именовати, али ви ће те добро чинити, ако све компетенте добро проучите, наћићете међ' њима и онаке, који су нашој црк. школ. самоуправи о глави радили, а таке људе по нашем мишљењу неби требало ни за пандуре постављати. Наше је уверење да овако треба да поступите при избору, у осталом делајте како вас Бог учи. Ми рекосмо да спасемо душу. =

СРБИ БРАЋО!

Петог октобра ове године навршује се сто година од дана рођења дичног српског пјесника и борца Симе Милутиновића, Сарајлије. — Тога дана мислио је овај одбор — да ће се слећи Српство из свију крајева и најсвечаније прославити стогодишњицу Симову; но пошто је саразмјерно тако мало скупљено добровољних прилога, да се од тога не може подићи, никакав, достојан споменик — то је овај одбор ријешио: да се главна свечаност, у славу Симову, одложи све дотле, до год се не сабере толико новаца да одбор може ријешити, какав ће бити споменик. Но ипак дужност нам српска налаже, да и дан саме стогодишњице свечано прославимо — макар свако у својој средини; — с тога је овај главни одбор закључио у својој седници од 2. септембра о. г. да се сав српски народ позове — ако је могуће — да стогодишњицу Симову прослави овако: 5. октобра у јутру нека се свугдје одржи свечана служба божја а послије службе парастос (опијело) у спомен Сими. — Послије подне или у вече, ако је икако могуће, нека поједини пододбори или друштва, одрже народну свечаност или бесједу у славу Симову.

Уздајући се у родољубље одбора у Биограду, на Цетињу, Новоме Саду и појединих пододбора у овим крајевима и васцијелом Српству, увјерени смо, да ће тај дан свечано бити прослављен.

Овом приликом молимо све одборе, пододборе, сваког брата Србина и Словена и све искрене пријатеље Српства: да нам сви пошаљу прилоге — или само нека нам доставе суму од скупљеног новца — најдаље до конца марта 1892. године, како би се према суми могли равнати за сами споменик.

Срби браћо, немојмо наш немар показивати код овога народног подузећа, него сложно на посао, како би се на скоро Србадија из свију крајева српских могла искупити у Сарајеву при главној свечаности, па сви заједнички, најсвечаније прославити ту народну, велику, свечаност.

У Сарајеву, 9. септембра 1891. год.

Председник
У. З.
Васо С. Краљевић. с. р.
потпредсједник.

Вести из места и са стране.

Реалка у Вуковару. 1. окт. т. г. отвара се нижа реалка у Вуковару, и то почиње ове године са првим разредом, а до године другим и т. д. За сада се тражи један професор као управитељ, а са струком математично-природословном; као и један испитан учитељ за грађ. школе. Ми овим упозоравамо и наше стручне људе на ова места. После толико година једва је Вуковар дочекао, да добије реалку а све иде у похвалу самој политичкој општини, која ће издржавати исту.

Добротвори „Београдске трговачке омладине". Велики патриота, поборник српске просвете и националног јединства свију Срба, господин Милош С. Милојевић професор I. београдске гимназије изволео је уписати своју госпођу супругу Савку и себе за члана добротвора „Београдске трговачке омладиие", са улогом од сто динара. „Београдска трговачка омладина" може се поносити, што у ред својих добротвора може уврстити и врлу Српкињу пријатељицу просвете госпођу Савку Милојевићку и великог патриоту Србина господина Милоша С. Милојевића. „Т. Г."

Убијство. Четвртог овог месеца убијен је Коста Миливојчев, имућан трговац из Неузине. Коста је нађен близу Тамиша код Модоша. По казивању браће Коста је ишао из Темишвара У сумњу је пао Никола Јанковић, писар код кр бележника у Модошу.

Глувонема играчица. Као што се из новина чује налази се у неком „путујућем балету" солоиграчица, која је сасвим нема и глува. Иста извађа грациозне покрете, а ослања се сасвим на капелникову палицу. Шта школа уради!

Извоз ражи и пшенице из Русије у првој половини ове год. Пшенице је извезено у Енглеску, Немачку, Италију, Холандију, Француску и Белгију 68,368.709 пуди (11,144,089 мет. центи) а ражи у Немачку, Холандију и Белгију 32 806.031 пуди (5,347.385 м. центи) у главном у оној истој количини и ова два и остали продукти као и осталих година.

Жетва пшенице у Француској. По званичној оцени а и по сигурним податцима које је донео париски стручни лист „Bulletin des Halles" износи овогодишња жетва пшенице 75 мил. хектолитара, а средња годишња жетва последњих 10 година износи 109 мил. хектолитара, и према томе подбацила је ове године за 33.946 мил. хект. За читава три хектолитра по хектару била је слабија овогодишња жетва.

Кратке вести. Српски министар Јован Ђаја је јако оболео. — Темерински богаташ Фернбах, који је лане убио своју жену, умрио је у лудници у Будим-Пешти. — Румунској краљици је знатно боље. — Имање регента Белимарковића је секвестирано. — У Шопрону је ових дана пороблена пошта. — У петак се појавила ватра у алмашком крају, но срећа те се брзо угасила. — Ческу изложбу је до сада посетило 1,914.041 особа. — Због мађарске заставе осуђено је у Госпићу њих 13. — Министар просвете намерава школске књиге преудесити. — На немачко-руској граници се догодила несрећа, сударила се два влака. Десеторо их је животом платило.

Трговина.

Нови Сад, 14. септембра. Довоз хране на овдашњу пијацу био је врло слаб. Цена је такође услед тога мања, јер ни на горњим пијацама никако да се цене подигну. На овдашњој пијаци цена је била овако бележена: Пшеница 10 фор. 10 нов Кукуруз 5 ф. 70 н. Зоб 5 ф. 40 н. Наполица 8 ф. 80. нов. Нов Кукурузу клиповима 2 фор. 60 нов. Све од 100 килограма.

На осталим пијацама све је остало по старом. Продавало се:

Теоци 8—14 ф. по ком.
Овци 6—10 по пару.
Свињи дебели 42—44 ф.
Свињи млади 40—42 фор.
Маст 52 фор.
Сланина 52 фор.
Све од 100 килограма.

*

Будимпешта 13. (25.) септ. Данас је овде жито јако нуђено, а и у куповању показивала се приметна живост. Купљено је до 30.000 м. ц. и плаћано све по дневним ценама. — Остало зрно слабо се тражило, те ни цена се никако није мењала. Продавало се потиско жито 10 ф. 70—90 н. Банатско 10 ф. 50—85 н. Све на три месеца. Даље је закључивано: Жито за пролеће 10 ф. 77—79 н. Жито за јесен 10 ф, 43—45 н. Кукуруз за мај-јуни 1892. 5 ф. 67—69 н. Зоб за пролеће 6 ф. 22—24 н. Зоб за јесен 5 ф. 96—99 н.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 14. септембра.

Дукати — — — — — — — — —	5·57
Наполеондори — — — — — — —	9·30
Немачка марка — — — — — — —	57.52
Лондон — — — — — — — — —	117.30

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ".

(Стигли 14. септембра 4 сахата по подне).

Праг. Од ране зоре пуни су сокаци света. Варош је најдивније окићена. Кад је стигло Њег. Величанство цар и краљ беше поздрављен најодушевљенијим покличима „Slava!" и „Hoch!" На поздрав градоначелника цар је одговорио пре немачки па онда чешки: „Радосно примам до знања уверавања о вашој привржености и непоколебимој верности. Не престајем старати се за добро земље и њезин напредак" — наставља чешки: „Напредном пажњом пратим настојање да краљевска престоница све већма процвати. Нека буде Златни Праг свима његовим становницима сретан и цватући завичај." Ове речи изазвале су праву буру одушевљења. Покличи: „Slava!" и „Hoch!" разлегаху се без краја и конца. Краљеве кочије могаху да се помичу само кораком — улаз у варош био је у пуном смислу речи: триумфалан.

Петроград. Прелиминарни уговор ради издања 3% зајма од 500 милијона рубаља данас потписали су влада и банкари.

Минхен. Немачки изасланици надају се да ће се трговачки уговор са Аустро-Угарском, Италијом и Швајцарском склопити најдуже до конца новембра па ће се моћи одмах да поднесе државном сабору.

Берлин. Цар руски с породицом отпутовао је у ½11 сахати ноћу.

Париз. Код јучерање претставе Лоенгрина било је све мирно и у позоришту и с поља.

Исправак.

У прошлом броју у извештају о гл. скупштини „Матице Српске" поткрала се погрешка. У управни одбор изабран је М. Кода а не М. Костић.

ОГЛАСИ.

Zurückgesetzte Seidenstoffe mit 25%—33⅓% und 50% Rabat auf die Original-Preise verf. meter- und roberweise porto- und zollfrei das Fabrik-Depot **G. Henneberg** (K. u. K. Hoflief.) **Zürich.** Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА
МИШЕ НИКОЛИЋА
У ИНЂИЈИ
468 1—2
потребује два помоћника, који могу одмах ступити.

ПРИМАЊЕ И ОТВАРАЊЕ
ГОСТИОНИЦЕ.

Слободан сам п. п. публици из Новога Сада и околине на знање ставити, да сам **гостионицу** код **„Белог вола"** у Новоме Саду у свој посед предузео, и да ћу исту од 19. септембра (1. октобра) сам под мојим именом и личним надзором надаље водити.

Ја ћу све своје силе уложити, да моје поштоване госте најбољим јелом и пићем, а са ценама најумеренијим, даље, тачном и брзом послугом предусретам. Препоручујући се наклоности врло поштоване публике част ми је за многобројну посету умолити.

Са особитим поштовањем
МАТИЈА ПРОФУМА,
гостионичар.

П. П. чиним пажљивим свакога на моју извршну кујну уједно напомињући, да примам претплату на кост како редовних гостију, тако исто и да се ван куће носи. 460 1 1

ЗЛАТНА МЕДАЉА СВЕТСКЕ ИЗЛОЖБЕ У ПАРИЗУ 1886

35

Број 6476/1891.

Натечај.

Услед решења вис. кр. зем. владе одјела за богоштовје и наставу од 17. августа 1891. г. број 8586. отвара се дана 15. октобра односно 1. новембра 1891. у Вуковару I. разред јавне ниже реалке, — уздржаване трошком обћине.

На том учевном заводу имаду се попунити следећа учитељска места:

1. Једног професора, уједно равнатеља, струке математично-природословне са годишњом платом од 900 фор, 250 фор станарине (за прву годину стан у нарави) 200 фор. равнатељског доплатка, и евентуалним квинквеналом.

2. Једног испитаног наместног учитеља са платом од годишњих 700 фор. и 150 фор. станарине, — са правом промакнућа у виша берива правог учитеља.

Сваком ће се у име преселења, ако је ожењен, као одштета у износу од 200 фор. а ако је неожењен, износ од 100 фор. додати.

Молитељи желећи које од тих места постићи, имају своје молбенице са прописаним исправама гледе стеченог законитог — оспособљења за учитељство на средњим учитељским, — о свом досадањем службеном — моралном понашању, старости, подпуно обложене, путем предпостављене области до 12. октобра т. г. подписаном заступству поднети.

Намештање изабраног по заступству компетента зависи од потврде вис. кр зем владе.

Изабрани, одобрењем вис. кр. зем. владе намештени учитељ, ужива сва права установљена законом од 14. новембра 1874. бр. 54. нарочито §. 10. закона од 6. септембра 1875. број 68.

Из седнице заступства трговишта. Вуковар, 22. септембра 1891. држане. 1-3

КУЋА

са лепом баштом бр. 32. у „Петефијевој улици" продаје се из слободне руке. 455 3—3

463
ШПЕЦЕРАЈСКА РАДЊА
ЈОЦЕ КИСЕЛИЧКОГ
у Турском Бечеју
потребује једног доброг млађег спомоћника вешта продавца који говори добро мађарски и немачки; ступити може одма. 2—2

„The Mutual"
ДРУШТВО ЗА ОСИГУРАЊЕ ЖИВОТА У ЊУ-ЈОРКУ.
чисто међусобно, нема акционара,
ОСНОВАНО 1843. ГОД.

Ово је друштво на свету најпробитачније за осигурање, а пружа највећу гаранцију. Читав гаранцијони фонд износио је 1. јануара 1891. **преко 367 милиона форината.** — Од постанка исплаћено је власницима полиса: **преко 760 милиона фор.** од које суме је пало **готово 210 милиона фор. на добитке.**

Какве велике користи пружа једно осигурање код **„The Mutual"-а,** показује резултат ниже стављеног описа једне полице, од које добитци су при исплати осигурану суму готово утростручили.

Број 3. примера од 26.827 броја полице
Сума осигурања . . . . . долара 5,000.—
Намножени добитци . . . . . долара 5,131.—
Исплаћено 1891. године . . . . . долара 10,131.—
На ово је исплаћено у премијама . . . 4,605.—
Према овоме чиста добит . . . . . 5,526.—

Полице **„The Mutual"-а,** су за 2 године не дотакњиве, а пре 3 године се не исплаћују. Ратни ризико се прима (понајвише бадава) под најповољнијим условима. Осигурања ренте су понајсигурнији. Ради тачног обавештаја или пријема агентура нека се свако по вољи обрати на **Генералну дирекцију за угарске земље у Будимпешти, бечка улица број 5. Bécsi utcza 5.**
2—6

ОД ЈЕДНЕ ЛИФЕРАЦИЈЕ
остало је још 3000 комада, велики и добри тако звани
„хусарски" покрованца за коње
који ће се по половној цени продавати. Ови врло добри, дебели и топли **КОЊСКИ ПОКРОВЦИ,** дугачки су 175 ц. м. а широки 130 ц. м са бојадисаним шарама, и сад им је цена док их још има

1 комад 1 ф. 68 н. | **1 пар 3 ф. 30 н.**

Даље 3000 комада врло великих прима ланених **КРЕВЕТНИХ ЧАРШАВА по 1 фор.** од ком. дужина 2 метера, а ширина 165 ц. м., пре су коштали 2 ф. 50 н. по комаду.

Свака порука биће брзо и тачно уз поузеће (Nachnahme) обављена. — Роба која не би одговарала примаће се натраг, а по жељи и новац ће се повратити.

ФЕКЕТЕ, стовариште покрованца
„код угарске круне"
БЕЧ, V., Rüdigergasse 1./34. vis-à-vis dem k. k. Postamte.
451 2—12

ПОВРЕМЕНЕ ИЗЛОЖБЕ:
Цвеће, поврће, рано воће и грожђе 15.—25. августа.
ГОВЕДА за разплод и племе 6.—9. септембра товљена говеда и говеда за рад 9.—11. септ.
КОЊИ за приплод, племе, јахање и теглење 14. (16) септембра.
СВИЊИ затим овци, кунићи, перад, голубови и пси. 19. и 20. септембра.
Воће, грожђе и поврће 21. септ. до 15. октобра.

Господарство.
Пољоделство,
виноградарство,
пивничарство и воћарство.
Цвеће и сочиво.
Сточарство
Пчеларство.
Свиларство.
Рибарство.

ГОСПОДАРСКО-ШУМАРСКА
ИЗЛОЖБА
У ЗАГРЕБУ
од 15. августа 1891. до 15. октобра.

Шумарство.
Господарски обрт.
Господарска техника
и
градитељство.
Учевна средства
и
литература господарства
и шумарства.
Кућни обрт.
Слике и уметнине.

СВАКИ ДАН ГЛАСБА
на електрично осветљеном изложб. простору.
КОНЦЕРТИ,
ПЛЕСОВИ, РАЗНЕ ЗАБАВЕ.
У народ. позоришту опера и драма.
ПЕВАЧКА СВЕЧАНОСТ 6.—8. СЕПТЕМБРА.
Утрка 12. септембра.
САСТАНЦИ:
шумари и обртници 22. авг., учитељи 26. августа, господари и ватрогасци 12. септембра, инжинири и архитекти 17. септембра.

ИЗЛОЖБЕНА ЛУТРИЈА СА 1001 ЗГОДИТКОМ. — ГЛАВНИ ЗГОДИТАК У ВРЕДНОСТИ ОД 10.000 ФРАНАКА — СРЕЋКА 50 НОВЧ.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.

Додатак „Заставе“ к броју 139.

ГЛАВНА СКУПШТИНА „МАТИЦЕ СРПСКЕ.“

(Наставак.)

Др. И. Вучетић брани предлог одбора да не може бити ефективни члан „Матице“ нико, који није уплатио потпуно 50 фор. Вели, ко не може да плати толико, нека плати годишњих 3 фор. па има нека права н. пр. добија књиге. (Да, Вучетић је великодушан. Он ће дати сва права, само неда право гласања у скупштини. Он неће да буде бар кроз будућих 5 годиоа у опасности, да га „турбулентни“ елементи избаце напоље. Е, ваља му, кад му може тако бити.)

Петровић (трговац) вели, да ће сваки члан бољега сталежа лако платити, па за то да му се неда чланство док не плати (Та овај сам себе грди. По назору „велеума“ спадају у бољи сталеж: адвокати, професори, инжињери, чиновници, свештеници, који имају црвени појас, па нису радикали и евентуално и који човек „нижег“ сталежа ако има много новаца и ако је „Браниклија“. Сви остали, т. ј. трговци, занатлије и ратари то су рђав сталеж).

Др. М. Поповић брани предлог одборов. Вели, нека се онима члановима, који су платили само 10 фор. дају друштвена издања. (А онима који су платили више од 10 ф. а нису још платили 50 ф.?)

Нестор Симоновић неће да се бришу из друштва, који су немарни у уплати; нека се пре опомену.

А. Сандић хоће да говори; не даду му.

Др. Ћирић почиње да говори — не даду му.

Председник никако неда никоме говорити; хоће силом да се прими предлог одбора и ставља га на гласање. Гласа се. Предлог одбора одбија се једногласно.

Ставља се на гласање предлог Вучетићев (који је оно исто што и одборов, само с додатком да се и онима који нису платили потпуну чланарину, дају друштвене књиге). Тај предлог прима се тобож — неки вичу, да нису чули о чему се ради, да нису разумели Вучетићев предлог — траже да се прочита тај предлог — — председник не да. Настаје вика и комешање. Сава Стојковић виче: „и ако сте председник не можете терати самовољу!“

Председник ретерира и ставља Вучетићев предлог опет на гласање. Прима се већином гласова.

Др. Ћирић би хтео да говори — не даду му. Гаврила приговара. Настаје гунгула а у тој гунгули председник виче: „мени неће заповедати деца!“ Сава Стојковић довикује председнику да овде нема деце, већ равноправни чланови „Матице“ — па захтева да узме своју реч натраг. Ћирић хоће и опет да говори — не даду му — Ћирић протестује. Настаје грозна галама. У тој галами неки члан нешто приговара. Председник љутито виче: ћутите! (Тај је председник за козаре).

Председник изјављује да има само онај реч, који се прозове. (Види ти њега! Опажа се, да је био шулмајстор).

Гаврила реплицира да није тако, већ: „онај, који се јави за реч.“ Настаје опет галама.

Сандић жури и вели, да се ту нема више ништа говорити, јер је измена чл. 3. посве примљена, па тиме отпада Ћирићев предлог.

Председник закључује седницу у 1 сахат по подне и одређује наставак исте за 3 сахата по подне.

* * *

Председник отвара седницу у ½4 сахата по подне. Чита се предлог за измену чл. 5. правила.

Др. Малешевић предлаже, да се чланови упр. одбора изаберу на 3 године а међутим испражњена места да се попуне избором у првој главној скупштини која буде иза тог како се та места испразне.

Сандић предлаже да остане 6 година али сваке друге године да иступа ⅓.

Др. Вучетић предлаже да се остави in suspenso, док се не реши предлог о делокругу скупштине.

Др. Малешевић хоће да се настави дебата.

Председник без да пита скупштину самовласно одлучује да се дебата о том чланку одлаже.

Долази у претрес предлог на чланак 6.

Сандић тужи се, да су чланови књижевног одбора оладнели; н. пр. долази их само по 4—5 у седнице тога одбора и то увек исти. Предлаже измену, да се укине књижевни одбор па да се остави само књижевно оделење, и ако и у седнице књижевног оделења долази обично тек 8—10 чланова.

Хаџић реплицира, па вели да је потребно да остане књижевни одбор.

Др. Малешевић предлаже да се и чланови књижевног оделења бирају само на 3 године.

Др. Гаврила предлаже да се нарочито установи да скупштина имаде право да искључи из књижевног оделења оне његове чланове, којима би се доказало да су се послужили туђом књижевном радњом без да подједно наведу аутора (т. з. књижевне крадце).

Председник ставља на гласање 1. предлог одборов одбија се. 2. предлог Малешевићев — прима се.

Хаџић приговара предлогу Сандићеву (да се укине књижевни одбор).

Сандић ограђује се и вели, да ту имаде говорити само председник.

Хаџић чита предлог Сандићев. Гласа се. Одбија се једногласно и сам Сандић не устаје.

Долази на гласање Гаврилин предлог (о књижевним крадцима) — у скупштини вичу: „браво!“

Арса Пајевић говори да би се нешто дало од тог предлога примити. (Бука, недаду му говорити).

Гласа се. Гаврилин предлог одбија се са свима гласовима против 7. Радикали вичу: „живела крађа!“ У скупштини настаје дуготрајна вика и комешање.

Сандић усваја предлог Гаврилин и износи га опет. (Вика: „решено је!“)

Миша Рогулић љути се; виче, да је срамота да се о таким стварима у опште говори.

Паја Јовановић (књижар из Панчева) против је, брани књижевне крадце и напада Гаврилу и Сандића вичући, да је то жалосно.

Гласа се и опет. Сандићев предлог одбија се истим размерјем као и пре, па тиме се прима измена чл. 7. по редакцији одбора.

За Гаврилин односно Сандићев предлог гласали су: Пера Попадић, Тоша Мартоношки, др. Е. Гаврила, Велимир Бугарски, Сава Стојковић, Лука Јовановић и Арса Пајевић. Измена чл. 8. прима се без дебате.

Долази на претрес измена чл. 9.

Др. Малешевић говори да би разни елементи могли доћи у скупштини до претежности (то је оно чега се ви толико бојите, тих разних елемената — — читај: „радикала“), па је да потребан неки коректив. Председника и потпредседника нека бира скупштина али само на 3 године. Потпредседника књижевног оделења нека бира исто оделење из своје средине али само на 3 године. Он је зато да скупштина бира чиновнике али уз тројни предлог књижевног оделења и управног одбора заједно — и то гл. секретара и секретара доживотно а остале на 6 година.

Др. И. Вучетић није за тројни предлог; он је зато, да само једна личност дође у кандидацију. (Види ти њега. Па шта би онда имала скупштина да бира? Овим својим предлогом др. Илија најбоље је сам квалификовао свој тобожњи либерализам. Ко га није пре познавао, нека га позна сад. Зар то није натражњак најгоре врсте?)

Сандић жели да буде избор свих часника „Матице“ и чиновника на 6 година, али да се чиновницима који буду служили 30 година осигура пензија. Жели да чиновнике не бира скупштина већ књижевно оделење. (Види ти г. професора — и њему је скупштина „фукара!“)

Николић прихваћа Сандићев предлог.

Пера Попадић хоће да се бира председник и потпредседник на 3 године; противи се, да се бирају чиновници на вечито. „Не вежимо себи руке; то је приватно друштво, које не може да скида чиновнике као што их скида држава по вољи. На вечито биран чиновник могао би грдно да оштети друштво, да пркоси, да не ради или да ради директе против интереса друштва.“

Др. Ћирић вели, да обзиром на примљену измену 3. чланка није више потребан одборов предлог, јер сад нема више бојазни да ће у скупштину тако лако улазити елементи, којих се бојимо. Предлаже, да главног секретара и секретара бира књижевно оделење на предлог књиж. одбора. Остали чиновници да се бирају у скупштини на тројни предлог управног одбора на 6 година. Сви чиновници да добијају плату коју установи скупштина. Председник и потпредседник да се бирају на 3 године.

Председник предлаже да спомоћно особље именује управ. одбор а исто и старатеље.

Др. Давидовац жели, да се поједини предлози оделе па да се за сваки гласа посебице. Хоће да секретара и потсекретара бирају управни одбор и књижевно оделење заједно.

Др. Јојкић одлучно се противи кандидацији, јер одбори су скупштини подређена тела (јер их бира скупштина), па би чудно изгледало да та подређена тела неким начином скупштини заповедају. Он хоће да одбори имаду само квалификовати а не кандидовати. Скупштина је суверена па не могу да јој заповедају млађи.

Председник каже да нема нигде еквивалентних тела (говори понешто и мађарски). Чини присподобу са вел. жупаном и варошким преставништвом; са вел. жупаном и жупанијском скупштином. (Ова му је заиста упалила. Живео председник!) Каже да је кандидација зато, да се уклони опасност од турбулентних елемената.

Шакрак-Нинић глорифицира управу, он хоће мирне душе да повери управи избор чиновника а и право да их отпушта (да буде потпуни тероризам!) — Он неће псеудо-либерализма. (Дакле он је прави либерал? На здравље!)

Петровић (трговац) брани предлог Малешевићев, али хоће да се чиновници на вечито бирају. (Па шта онда остаје од Малешевићева предлога?)

Пера Попадић вели, да се приватни чиновници не могу тако лако отпустити; да ту треба редовно и суд да одлучи.

Др. Илија Вучетић. Он је само зато да се председник и потпредседник бирају на 3 године, али чиновници свакако да се бирају на вечито. (Бум! Е, вала, дивно! Г. Вучетић хоће на вечито да се осигура фишкалат „Матице“, — па шта га после брига?! Ако се одржи Георгије биће и тамо — ако ништа, бар које почасно место — — ако не па крава је у шталици.)

Чобанић. Хоће да бира скупштина, јер ми не можемо прикратити наше потомке у њиховом праву.

Др. Миша Поповић. Хоће да бира скупштина. Одбори бирају се само на 3 године а они да бирају чиновнике на 6 година — па би тако један одбор имао веће право од другог. То би био absurdum.

Председник закључује дебату. Малешевић хоће да говори. Председник неда. Малешевић устаје, приступа к председничком столу и нешто шапће. Председник неће да чује.

Председник нешто све окреће и преврће. Вели да ако би већ имала скупштина да бира, да се свакако одборима мора дати право кандидације. Он фомално кортешује за одборов предлог. (Што јест, јест. Заиста ваљан председник!)

Др. Малешевић хоће завршну реч као предлагач. Не даду му; али он одлучно изјављује, да он баш хоће да говори. Председник ретерира и дозвољава му говорити. (Е, па да, Малешевић може што хоће, а радикал не сме да говори, кад председник неће. Ма баш „браниковачка“ правица!) Малешевић брани свој предлог па вели, да одбори не могу дати веће гаранције него скупштина — али је за кандидацију.

Др. Ћирић брани свој предлог. Он је безуветно против тога, да бирају одбори, јер и у одборима су људи, па и они могу да погреше. И он је за кандидацију.

Јован Т. Чавић хоће да говори — не даду му. (Да како, радикал је!)

Гласа се.

Редакција одборова пада једногласно.

Председник хоће да смете скупштину па износи нов предлог (након закључене дебате и кад се већ гласа!), да се гласа у начелу, ко да бира чиновнике: скупштина или одбори. (Настаје галама; не даду да се износи тај предлог.)

Гласа се на поједине тачке:

1. Председник и потпредседник да се бирају на 3 године. Примљено једногласно.

2. Потпредседник књижевног оделења. Прима се по редакцији одборовој, само на 3 године.

3. Како да се бира гл. секретар и секретар?

Др. Вучетић хоће и опет просту а не тројну кандидацију — (настаје гунгула, свађају се; једни вичу да је то већ решено — други да није, да се мора парче по парче гласати).

Др. Полит хоће да се гласа за Малешевићев предлог (ужасна бука).

Др. Огњановић говори нешто што не могосмо разумети. (Скупштина се живо смеје).

Председник вели, да су пале речи из неког ћошка, да се не зна да ли се бира доживотно или не; вели да ће се о том доцније одлучити.

Неко виче нешто а Сандић виче: „имамо председника!“ Гласа се за Малешевићев предлог. 37 за а 15 против. Вика: контрапроба! Држи се контрапроба; гласа 15 против предлога.

Пушибрк вели да није ⅔. Неко виче, да је 37 contra 15 обилате ⅔ и да нека г. директор учи рачунати. Остали Малешевићев предлог прима се једногласно; те је по томе примљено: Глав. секретара и секретара бира скупштина на тројни предлог књижевног оделења — остале чиновнике на тројни предлог управ. одбора. Манипулационо чиновништво бира управ. одбор.

Гласа се: да ли се чиновништво без разлике имаде бирати доживотно. За тај предлог устаје сам др. Малешевић.

Председник и опет даје гласати. Устају 5.

Гласа се: да ли се имају глав. секретар и секретар бирати доживотно. Већина устаје те је тај предлог примљен.

За остале чиновнике одлучено је гласањем да се имају бирати само на 6 година (Сирома др. Вучетић. Од срца га сажаљевамо, што није могао да постигне цел т. ј. да буде доживотни фишкал „Матице.“ Заиста Pech!!)

Измена на чл. 17. прихваћа се. Измена на чл. 18. т. ј. да се главна скупштина држи у месецу октобру а не у августу.

Устаје више говорника, који кажу да би се том изменом постигло то: да спољашњи чланови не би могли доћи, јер су онда рђави путеви (Па то баш жеље штована господа од управе да дође што мање чланова, па да онда они раде што они хоће!)

Пушибрк вели, да и професори не би могли у октобру долазити, јер морају тада бити у школи. (Настаје силна бука. Председник хоће да звони, али му из звонца испало клатно, па не може. Поправљају му звонце.)

Гласа се: Већина је, да се скупштина сазове у месецу августу.

Расправа о измени чл. 19. Примају се тачке 1—3 онда се додаје код тачке 4 да скупштина бира чиновнике. Примају се тачке 4—5. На тачку 6. устаје:

Др. Гаврила. Хоће да се одмах после оверења присутних чланова примају нови. Не прима се.

М. Лудајић вели, да он већ 50 год. посећује разне скупштине — али смо они исти, који смо и пре 50 год. били т. ј. жестоки и немирни.

Гаврилин предлог, да у погледу примања до знања извешћа управ. одбора и књижев. оделења остане по старом уставу, т. ј. да скупштина може та извешћа критиковати и не мора их примити до знања — не прима се. (По томе дакле мора скупштина та извешћа примити до знања и ако јој се не допадају. Еле не треба да се та извешћа у скупштини ни да доносе!)

Прима се све до тачке 11.

Др. Ћирић код тачке 12 предлаже да глав. скупштина може закључивати ако је присутних бар 30 чланова.

Николић предлаже да се рече: осим управе, колико се чланова скупи.“

Чобанић је за редакцију т. је. да је довољно ако је присутних само 10 чланова. (Зашто не рекосте, да су доста председник са чиновништвом?)

Др. Малешевић хоће да говори — вичу: да гласамо! Гласа се. Примљено по редакцији одбора т. ј. да скупштина може да правоваљано закључује ако је присутних само 10 чланова.

Измена на чл. 20. прима се чл. 21. Предлог одбора гласи: „Књижевно оделење бира питомце различитих стипендијских заклада; оно води надзор над

питомцима у смислу правила; извршује правила за питомце издата а по предлогу књижевног одбора одузима стипеније питомцима, који не одговоре својим питомачким дужностима.“

Др. Малешевић не прихваћа тај предлог; он хоће да бира скупштина уз тројну кандидацију књиж. оделења.

Миша Рогулић упада и неда Малешевићу говорити.

Др. Јојкић пристаје уз Малешевића, само неће кандидацију. (Овај пут је г. доктор за чудо либералан). Он хоће да књиж. оделење само квалификује а не да кандидује. Вели надаље, да су пок. фундатори руковање са својима фундацијама поверили телу као таковом у којем су заступани људи из целог овостраног Српства — а не да поједини одбори с тим рукују.

Др. Ћирић хоће да бира књижевно оделење са управним одбором.

Рогулић каже, да се о том не може више ни расправљату, јер да је то већ решено изменом §. 19.

Л. Јовановић пристаје уз др. Јојкића, па ако се тако не прихвати, да ће он апелирати.

Председник пита: „Камо?“ (Смех).

Др. Давидовац мисли, да је достојанствено кад једна скупштина прими ствар већ готову а не да тек већа. (То је заиста уникум аминаштва!!) Прихваћа Ћирићев предлог.

Др. М. Поповић пристаје уз др. Јојкића — само жели да се дода, да само скупштина може одузети већ подељене штипендије и то на предлог књижевног оделења.

Сандић хоће да остане редакција. Вели: **да он и чика Стева** (В. Поповић) **врло добро знају како се то ради с избором штипендиста!** Вели да се с поља кортешује. (Буран смех у скупштини.)

Председник кортешује за редакцију или бар да остане кандидацаја. Он не може иначе одобрити, а скупштина нека закључује како хоће. (Дивно!) Каже: **да је измена правила „Матице“ баш за то и предложена, да се отме избор питомаца „турбулентним елементима“.** (Е, па шта ћеш. Не вели узалуд она наша: да један луд више поквари, него што може поправити сто паметних. Евала, г. председниче, сад бар тачно знамо, за што сте покренули толики апарат. Питомцима хоћете да купите и срце и душу, да вам буду достојни наследници? Е, преварићете се и ту. Здрава памет народа српског неће вам дозволити, да ту мајсторију дуго извршавате!)

Стева В. Поповић брани се против опаске Сандићеве. (У скупштини општи смех.)

Чобанић је за редакцију одборову. Вели, да су у књижевном одељењу већином професори, који молитеље најбоље познају. (Па да тако од њих направе покорне улизице и душевне еунухе!)

Пушибрк пристаје уз Ћирића; вели, да у скупштини не уму сви проценити ваљаност дотичних компетената (т. ј. јесу ли или нису радикали).

Председник гласно одобрава.

Пушибрк наставља, па вели: да оснивачи стипендија нису рекли у тестаменту, да дају право избора питомаца скупштини, већ „Матици“, па да је по његову мнењу књижевно одељење више „Матица“ него скупштина. (Види ти мудраца!) Вели, да имаде много њих, који би оставили стипендија, кад би бирало књ. одељење; а овако неће, јер бира скупштина. (Живео Пушибрк!) Вели, да су у књижевном одељењу **најваљанији** људи „Матице“ (заиста à là Пушибрк!) па да знају и боље просудити, ко је вредан, а ко није. (На ове речи диже се у скупштини грозна галама. — Ми пак питамо г. Пушибрка: зар заиста мисли, да је он таки lumen mundi, да су сви „фукара“, само он учењак? Без замере речено, питамо г. Пушибрка: од куда у њега толика гордост? Шта је он још написао, да се сматра најбољим? Немојте се правити смешним, г. Пушибрче!)

Др. Полит вели, да и сабор одбор бира стипендисте па нико ни немисли да се то право да сабору. (Е ова му ваља. Сабор и „Матица“ — — која присподоба за таки велеум као што је г. др. Полит!). Говори и о аустријским земаљ. одборима и саборима. Хоће да остане по редакцији одбора, па додаје, да овако велико тело као што скупштина није способна да бира.

Др. Малешевић хоће да говори — не даду му. Он се брани — настаје бука. Он изјављује, да не одустаје од речи. Умирише се. Малешевић говори.

Др. Полит прекида га па каже: да кандидација не вреди; јер књижевно оделење може кандидовати **једног доброг и 2 лоша молитеља.** (У скупштини жесток немир; вичу, смеју се — председник звони).

Др. Малешевић наставља. Прота Ћирић хоће да говори — Малешевић неда. Др. Полит опет упада и говори. Слушају га донекле онда вичу и недају.

Др. Малешевић каже др. Политу, да се он њему чуди. Он жели да стипендисте бира књижевно оделење а претпоставља да би то оделење могло предложити скупштини на избор 2 лоша молитеља. Па како би онда скупштина у то оделење могла имати веру и поверити му још знаменитију функцију т. ј. сам **избор** питомаца? (Али је ту „велеум“, „вожд“ г. др. Полит грдно насео! И онда још нама вели, да смо **ми** незналице!!) Малешевић препоручује свој предлог.

Гласа се. Редакција одбора пада. Чита се Ћирићев предлог. Др. Ћирић приговара. Он каже, да је он свој предлог ставио само за случај, ако се Малешевићев не прими — па зато треба пре гласати за Малешевићев предлог.

Гласа се за Малешевићев предлог. За тај предлог устаје њих 16. Предлог пада.

Ћирићев предлог (вичу: „устајте“) Секретар броји оне који су устали. Набројио их је 40. (Вика: „толико их ни нема у скупштини“.) Тражи се контра-проба. Не даду. Председник проглашује да је предлог примљен. (Ово је очевидно насиље и ми никако несматрамо, да је законито примљен овај предлог т. ј. да одсада има књижевно оделење заједно с управним одбором да бира стипендијске питомце. И тако се право скупштине, воља завештача и углед „Матице“ на силу Бога крњи!)

Измена на чл. 29—33.

С. В. Поповић приговара редакцији — бука, не даду му говорити. Седа.

Све измене примају се.

Чл. 34.

С. В. Поповић нешто хоће — бука; у тој буци не разуме се шта хоће. Седа.

Јовановић нешто приговара — не може се у галами разумети. Овај чл. прима се по редакцији одбора, а исто и чл. 37.

Председник закључује седницу у 7 сахати у вече и означује наставак за сутра у 9 сахати пре подне.

* * *

Председник отвара седницу у ½10 сахати.

Присутан владин повереник градоначелник и кр. саветник г. Поповић-Пеција.

Какова разлика између јучерањег и данашњег дана! Накострешени старчић, пун једа, пркоса и пакости, што је јуче седео на председничкој столици, претворио се данас у милостивог оца, меденим изразом у лицу, пун признања и попустљивости и према нама најопаснијим „турбулентним елементима“, од којих је мислио јуче да спасава „Матицу“, а данас препун предусретљивости допушта нам, да слободно говоримо, не прекида нас, не одузима нам реч, не вређа нас, допушта, да скупштина једногласно прима предлоге јучерање „деце“ и тој „деци“ даје речи и преко реда на тачке, које су већ и решене, и истој „деци“ и „турбулентницима“ даје свесрдно најопширније извештаје и обавештаје на интерпелације и моли их, да му исте на повољно знање узму. — Видите, како је то лепо! Та тако је данас све глатко текло, да се окупштина при послетку претворила у „gemüthlich“ ћеретање и у смејању се разишла. Могло је и јуче мирније тећи, да није председник прекидао, одузимао реч, вређао и изазивао и из незнања а доста и хотимично газио права чланова и изигравао правила друштвена; та и јагње се претвори у турбулентан елеменат, кад се боцка, зачикује и изазива најоштријим средствима, а турбулентан је онај, који изазива, а не изазвани, који себе и општа права брани од нападаја и изигравања.

Но лако се може протумачити та промена од јуче на данас — та како и неби „они“ весели, задовољни и милостиви били, када су јучер примањем промена статута онако постигли како су то желели, и опасност по њих прошла, — на дуги низ година осигурали су своје позиције и свој уплив.

Расправа је овако текла.

На дневном је реду:

9. тачка распореда: примање нових чланова. Секретар чита именик нових чланова (58) који су се прошле године уписали и који су сви примљени, а то су (код појединаца налазеће се бројке означају изложени новчани износ.):

Јован Петровић учитељ у Турији 10 ф., Исидор Спасојевић јеромонах у Малој Ремети 50 ф., Владимир Кошутић трговачки спомоћник у Руми 10 ф., Сава Орловић игуман у Беочину 50 ф., Нектарије Димитријевић епископ у Вршцу 100 ф., Ника Мандукић конзистор. бележник у Вршцу 50 ф., Срп. правосл. црквена општина у Соколовцу 10 ф., Академ. друштво „Стражилово“ у Грацу 10 ф., Јосиф Јорговић игуман у Војловици 50 ф., Арон пл. Деспинић трговац у Ковину 50 ф., Димитрије П. Тодоровић у Ковину 30 ф., Ђорђе Савић у Руми 20 ф., Глиша Ст. Петровић трговац у Земуну 50 ф., Школа у Кукуњевци 10 фор., Школа у Крички 10 ф., Школа у Ловском 10 ф., Школа у Рогољи 10 ф., Школа у Чаглићу 10 ф., Љуба Недељковић трг. у Вршцу 50 ф., Др. Лаза Секулић-Омладински, срп. нар. црвк. подсекретар у Карловцима 10 фор., Панта А. Ђуричић-Биорац трговац у Руми 50 ф., Анатолије Јанковић епископски синђел у Пакрацу 10 ф., Завод „Народних Новина“ у Загребу 50 фор., Српска православна црквена општина у Панчеву 100 ф., Јован Николић у Ковину 10 ф., Народна школа у Сјеверину 50 ф., Српска школа у Чортановци 10 ф., Историјско филолошко друштво „Даничић“ у Београду 10 ф., Штедионица у Митровици 50 ф., Вељко Радојевић у Херцег-Новом 10 ф., Општа пучка школа у Будимци 10 ф., Школа у Кукурузари 10 ф., Др. Емил Јовановић ц. и кр. војни лечник у Столцу 20 фор., Наследници покојног Ђорђа пл. Новића у Н. Саду 100 ф., Сима Радуловић ратар у Дивошу 10 фор., Јован Микић ратар у Дивошу 10 ф., Мића Барковић, ратар у Дивошу 10 ф., Милинко Бујиновић ратар у Шишатовцу 10 ф., Ристо Васиљевић у Д. Тузли 50 ф., Основна школа у Опатовци 10 ф., Петар Ј. Кнежевић општински бележник у Дивошу 10 фор., Српска правосл. црквена општина у Модошу 20 ф., Јован Милић ратар у Турјану 10 фор., Љубомир Лукић трговац у Турјану 10 ф., „Српско девојачко друштво“ у В. Бечкереку 10 ф., Тоша Ђорђевић, кр. кот. предстојник у Руми 50 ф., Српска вероиспов. школа у Фелдварцу 10 ф., Лука Плачков у Пирошу 10 ф., Иван Маширевић богослов у Даљу 10 ф., Стеван Јовић главни уредник „Заставе“ у Н. Саду 50 ф., Др. Сима А. Ћирић у Н. Саду 10 ф., Божидар Поповић парох у Н. Саду 10 ф., Паја Ђорђевић апотекар у Н. Саду 10 ф., Сима Марковић трговац у Руми 50 ф., Герман Опачић протођакон у Карловцима 10 ф., Др. Душан Симић у Н. Саду 10 ф., Лаза Милошев управитељ центр. кредит. завода у Н. Саду 25 фор., Пера Ракић у Н. Саду 10 фор.

Сви ови нови чланови примају се једногласно.

Др. Е. Гаврила: На овоме месту да се поведе реч о матичиним „повереницима“, који су пре 3 године изабрани на ту цељ да се брину око уписивања чланова. Ни у једном извештају до сада нисмо чули ни речце о тим повереницима, па ни сада није г. секретар изнео колико се има приписати њима уписивање тих нових чланова, и зато моли да се у будуће код ове тачке и о том извешћује скупштина, да неби та установа сасвим заспала, и да би се видело који од повереника не врши своју дужност, те да би се на њихово место за онај крај други изабрали, који би боље у стању били да се за то заузму.

Др. Миша Поповић прихваћа то с додатком, да повереници само они могу бити, који су свих 50 фор. исплатили и да се исти инструишу, да само оне уписују у чланове, који имају за то својства статутска.

Председник изјављује да се предлог дра Гавриле прима једногласно, и он сам иште, да се листа повереника изнесе доцније на дневни ред, да би се онима, који су успеха показали, протоколарно захвала изразити могла. (Ово се заборавило и није дошло на дневни ред; тако се води брига! Но, на послетку, стари смо, па заборавни.)

10. тачка распореда: Управни одбор подноси штампани „Преглед стања свију фондова под управом матичином за годину 1890.“

Узима се на знање.

С. В. Поповић вели, да по поднешеном „прегледу“ приноси фонд Саве Текелије 2154 фор. 62 новч. управног трошка, и пошто је он извештен, да ће руковање тог фонда скорим пренето бити на будимпештанску српску православну црквену општину, то нека се та сума разреже на остале поједине фондове.

Лука Јовановић предлаже, да се ово не пређе тако олако и да се не да из руковања овај фонд другоме, јер на то је по завештају једино „Матица“ позвана, да се то право никако не напусти.

После дужег расправљања решено је: Управни одбор се овлашћује, да рекламује право руковања, да све кораке чини у том погледу и да како Њег. Величанству тако и министарству поднесе представке у тој ствари.

Др. Е. Гаврила: Пре 3 год. (1888.) решила је главна скупштина да друштвени фишкал чини на надлежним местима нужне кораке ради тога да се Матици као просветном друштву одпусти сва поштарина, као што је то случај и код других културних и хуманитарних друштава, — он и у овогодишњем прегледу рачуна налази да се још плаћа та поштарина и зато интерпелише да се извести, је ли што чињено у том погледу и са каквим успехом, јер о томе ћути извештај фишкала.

Председник: Он је баш данас говорио о томе са г. секретарем, и одговара да је у своје време отишла представка министарству, на коју до данас никаква одговора дошло није, и пошто није искључено да је та молба тамо гдигод забачена, то он ових дана иде лично у Пешту да ствар код министра Бароша пожури, моли дакле интерпеланта да ово узме на знање.

Узима се. (Дакле и тек после 3 године? Да су се пре сетили а не баш данс, те да су својим упливом израдили, уштеђено би било Матици до сада годишње преко 700 фор. — света преко 2000 фор. — Тако ли се води брига? Но хајд — хајд видећемо хоћели одржати реч и својим упливом „горе“ израдити, да се ослободимо тог незаконитог намета. — Прим. ред.)

11. тачка: Управни одбор подноси извештај скупштини изасланог одбора о извршеном прегледању рачуна свих фондова за год 1890. с предлогом, да се изда опросница рачунарима за све фондовске рачуне, који се не подносе министарству. — Према се.

12 тачка: Управни одбор износи наредбу министарску, којом се одобравају прорачуни за годину 1891. о заједничким управним трошковима, о фондовима Павла Јовановића, Петра Костића, Гедеона Дунђерског и Симе Ђорђевића. — Прима се.

13. тачка: Управни одбор јавља да је министарство издало опроснице за годину 1889., за рачуне фонда Симе Ђорђевића за годину 1886., 1887. и 1888., за рачун фонда Гедеона Дунђерског за год. 1889., и за рачун и заједничком управном трошку за год. 1889.

Узима се на знање.

14. тачка: Управни одбор подноси прорачун о заједничким управним трошковима за год. 1892. — Прима се.

15. тачка: Управни одбор предлаже засебне прорачуне за год. 1892. о сваком фонду (19 на броју) под управом матичином. — После говора: дра Мише Поповића, Стевана Јовића, дра Вучетића и дра Ћирића прима се предлог одбора.

16. тачка: Предлог управног одбора кад и како да ступи у живот фундација Петра Класановића и Софије Пасковићке.

Прима се, да фундација Петра Класановића, за потпомагање сиромашних ученика, која сада износи само 4.364 фор. 06 новч. ступи у живот тек онда, кад се умножи на 10.000 фор., те да се према овоме поднесе основно писмо министарству.

У погледу фундације Софије Пасковићке после дужег расправљања, у ком су учествовали Стева В. Поповић, др. Милан Ћирић, др Илија Вучетић, др. Стеван Павловић, др. Гаврила и др. Полит, председник и секретар, донешено је решење да се основно писмо тако начини да две трећине од прихода употребе за награђивање писаца, који напишу књиге, које ће бити од користи за науку по правилима, која се имају израдити од књижевног оделења у смислу да се те две трећине опробаним књижевницима као награду и уједно предујам за нов научан рад издају, а заостала једна трећина иде на стипендије без даљег одређења струке.

17. тачка: Књижевно оделење предлаже награде за распис из фонда Јованя Наке В. С. Миклушког за г. 1892. и моли, да се исто овласти, да се могу издати награде делима, која су за награду стигла и која стигну мимо расписане награде, ако се пронађе, да то заслужују. — Прима се.

(Свршиће се у броју од петка.)